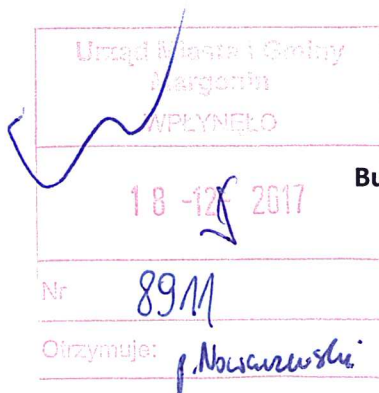

Chodzież, 14.12.2017 r.

Os-R-25/2016/2017

Burmistrz Miasta i Gminy**ul. Kościuszki****64-830 Margonin**

W nawiązaniu do pisma Burmistrza Miasta i Gminy Margonin z dnia 6.11.2017 r., nr WGN.OS.6220.12.14.2016.2017.MN dotyczącego wniosku o wydanie decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach dla przedsięwzięcia polegającego na budowie Fermy Drobiu planowanej do realizacji w miejscowości Młynary, gmina Margonin na działce o nr ewid. 168/1, w oparciu o udzielone mi pełnomocnictwo poniżej odnoszę się na wniosek Pana Burmistrza do „Ekspertyzy dotyczącej potencjalnego oddziaływania na tereny przyległe planowanej fermy brojlerów kurzych w miejscowości Młynary w gminie Margonin”, określanej w dalszej części jako Recenzja.

Uwaga 1.

Uwaga dotyczyła błędnej numeracji działki.

Uwaga zasadna nastąpiła pomyłka pisarska, w związku z tym koryguje się zapis na str. 6 (w opisie zamieszczonej mapki) „Raportu...”, podając prawidłowe oznaczenie numeryczne nieruchomości gruntowej, na terenie której wytypowano lokalizację inwestycji jako działka nr ewidencyjny 168/1. W dalszej części opracowania podano prawidłowe oznaczenie nieruchomości.

Uwaga 2.

Uwaga dotyczyła obsady kurcząt oraz posiadania przez prowadzącego Fermę odpowiedniej dokumentacji związanej ze szczegółowym opisem systemu produkcji, jak również związanej z oddziaływaniem Fermy na środowisko.

W „Raporcie...”, str. 9 podano, iż maksymalna obsada 75749 szt. ptaków na kurnik to ilość przy zasiedlaniu kurników (ilość wstawianych piskląt).

W obliczeniach zawartych w „Raporcie...” nie uwzględniano wskaźnika padnięć, uznając taką sytuację za najbardziej niekorzystną.

Opracowując „Raport...” korzystano z rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z dnia 15 lutego 2010 roku w sprawie wymagań i sposobu postępowania przy utrzymaniu gatunków zwierząt gospodarskich, dla których normy ochrony zostały określone w przepisach Unii Europejskiej (Dz. U. Nr 56, poz. 344) oraz ustawy z dnia 21.08.1997 r. o ochronie zwierząt (t.j. Dz. U. z 2017 r., poz. 1840) (str. 84 „Raportu...” zawiera wykaz aktów prawnych wykorzystanych w celu sporządzenia opracowania) w celu sprawdzenia czy zachowane zostaną minimalne warunki dobrostanu zwierząt (wniosek dotyczący dobrostanu ptaków zawarty został na str. 79 „Raportu...” w pkt 17.).

Mikroklimat w kurnikach sterowany będzie automatycznie, kurniki wyposażone będą w wentylację mechaniczną, w linie do karmienia, pojenia a na podłodze rozścielona będzie ściółka.

Szczegółowość opisu systemu produkcji zawartą w „Raporcie...” uznano za wystarczającą, aby zinwentaryzować źródła emisji do środowiska oraz określić wpływ inwestycji na środowisko.

Prowadzący Fermę będzie zobowiązany przestrzegać aktualnie obowiązujących przepisów prawnych, uzyskać stosowne pozwolenia, prowadzić odpowiednie dokumentacje związane ze szczegółowym opisem systemu produkcji jak również związanych z oddziaływaniem Fermy na środowisko czy dotyczących realizacji wymogów nadzoru weterynaryjnego – są to kwestie oczywiste i istotne, bez których Ferma nie mogłaby funkcjonować.

Uwaga 3.

Uwaga dotyczyła braku w „Raporcie...” szczegółowego opisu dotyczącego zanieczyszczeń mikrobiologicznych powstających w związku z funkcjonowaniem Fermy.

W „Raporcie...” odniesiono się do głównych do zanieczyszczeń powietrza, dla których w obowiązujących obecnie przepisach określone zostały wartości odniesienia dla substancji w powietrzu (rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 26.01.2010 r. w sprawie wartości odniesienia dla niektórych substancji w powietrzu Dz.U. Nr 16, poz. 87), tj. pyłu, amoniaku i siarkowodoru.

Do głównych zanieczyszczeń zalicza się również metan i podtlenek azotu, jednak dla tych substancji, jak i mikrobiologicznych brak jest aktów prawnych, które wprowadzałyby dopuszczalne normy lub określałyby dopuszczalne progi zanieczyszczeń w powietrzu.

Zwracam uwagę na to, iż również dla utrzymywanego na Fermie stada, zanieczyszczenia mikrobiologiczne stanowią zagrożenie i mogą być przyczyną zachorowań i strat, w związku z czym niezbędne będzie stosowanie szeregu rozwiązań mających na celu ograniczenie niebezpieczeństw związanych z ewentualną obecnością wirusów, bakterii czy grzybów, które obecnie są powszechnie stosowane na tego rodzaju fermach:

- dezynfekcja kurników każdorazowo przed przyjęciem nowego stada,
- odizolowanie stada od dzikich ptaków (tucz w zamkniętych halach),
- stosowanie zasady all in/all out

- ochrona fermy przed gryzoniami,
- stosowanie śluz sanitarnych,
- przechowywanie paszy dla drobiu i dodatków w odpowiednich, systematycznie kontrolowanych warunkach,
- stosowanie dodatków paszowych w postaci probiotyków i prebiotyków,
- kontrola systemu pojenia,
- kontrola warunków dobrostanu ptaków,
- eliminacja ptaków wykazujących objawy chorobowe,
- przechowywanie sztuk padłych w przystosowanym do tego celu miejscu, krótkotrwale lub ich przekazanie odbiorcy bezpośrednio po wytworzeniu,
- brak obróbki pomiotu na terenie fermy,
- brak magazynowania pomiotu na terenie fermy,
- wywożenie pomiotu z fermy zaplandekowanymi przyczepami,
- uregulowana i uporządkowana gospodarka ściekowa w obrębie fermy,
- wprowadzenie reżimów sanitarnych dla pracowników fermy,
- edukacja personelu dotycząca stosowanie przez nich zasad biobezpieczeństwa,
- opracowanie procedur postępowania dotyczących biobezpieczeństwa,
- prowadzenie dokumentacji dotyczącej bioasekuracji,
- kontrola stanu zdrowia pracowników,
- utrzymywanie terenu fermy w czystości,
- nadzór weterynaryjny nad fermą,
- prowadzenie szczepień stada,
- prawidłowe zarządzanie fermą zgodne z właściwym kierunkiem produkcji,
- wstęp na teren fermy tylko dla osób upoważnionych.

Uwaga 4.

W *Recenzji* zakwestionowano możliwość redukcji amoniaku uwalnianego w trakcie intensywnego tuczu broilerów (str.8), możliwość zastosowania diety niskobiałkowej bez wpływu na długość tuczu (str. 8, 9) oraz poziom przyjętego w Raporcie... wskaźnika emisji amoniaku (str. 9, 10). W Kodeksie Dobrej Praktyki Rolniczej, publikacji: Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi i Ministerstwa Środowiska, Warszawa 2004, strona 61, można znaleźć zapisy o możliwościach redukcji ilości azotu wydzielanego w odchodach, czyli również emisji amoniaku, poprzez:

- dopasowania diety do zapotrzebowania w różnych fazach wzrostu (żywienie fazowe),
- stosowaniu pasz o stosunkowo niskiej zawartości białka.

Według tego opracowania, straty amoniaku mogą być ograniczone również poprzez zwiększenie efektywności wykorzystania białka podawanego zwierzętom w paszy.

Powyższe potwierdzają zapisy Decyzji Wykonawczej Komisji (UE) 2017/302 z dnia 15 lutego 2017 r. ustanawiającej konkluzje dotyczące najlepszych dostępnych technik (BAT) w odniesieniu do

intensywnego chowu drobiu lub świń zgodnie z dyrektywą Parlamentu Europejskiego i Rady 2010/75/UE, w której wskazano, że w celu ograniczenia całkowitych emisji azotu i w konsekwencji amoniaku wydalanego przy zaspokajaniu potrzeb żywieniowych zwierząt w ramach BAT należy stosować skład diety i strategię żywienia obejmujące m.in. jedną technikę lub kombinację poniższych technik:

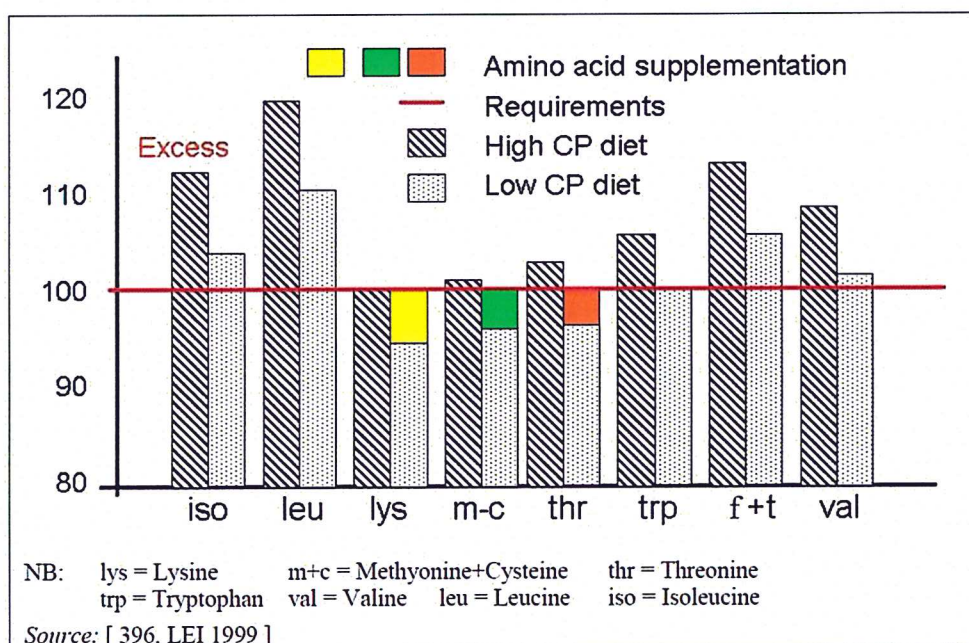
- żywienie wieloetapowe, w którym skład diety jest dostosowany do specyficznych wymogów danego okresu produkcji,
- zmniejszeniem zawartości surowego białka dzięki zbilansowaniu zawartości azotu w oparciu o potrzeby energetyczne i przyswajalne aminokwasy,
- stosowanie dopuszczonych dodatków paszowych, które zmniejszają całkowitą ilość wydalanego azotu.

Wyjaśnić tu należy, że odpowiednio zestawiona dieta w zakresie potrzeb białkowych organizmu, to taka, która zaspokaja zapotrzebowanie organizmu na poszczególne aminokwasy, z których składa się białko, przy jak najmniejszym nadmiarze białka. Ewa Świerczewska (Przetwórstwo mięsa drobiu - podstawy biologiczne i technologiczne, praca zbiorowa pod redakcją Teresy Smolińskiej i Wiesława Kopcia, Wydawnictwo Uniwersytetu Przyrodniczego we Wrocławiu, Wrocław 2009, rozdział: Podstawy żywienia drobiu rzeźnego) podaje, że niedobór aminokwasów, a zwłaszcza egzogennych takich jak np. lizyna, powoduje zwolnienie tempa wzrostu i obniżenie masy ciała, gorsze umięśnienie oraz przyczynia się do wzrostu otluszczenia, ale i nadmiar niektórych aminokwasów jest szkodliwy i może m.in. powodować zahamowanie wzrostu, czy zwyrodnienia mięśni.

Dietę wysokobiałkową bilansuje się tak, aby każdy z aminokwasów egzogennych był dostarczony w surowcach pochodzenia roślinnego lub zwierzęcego w niezbędnej ilości. Czyli teoretycznie, poza jednym aminokwasem, który występuje w minimalnej ilości, wszystkie pozostałe dostarczane są w nadmiarze i przyczyniają się do większej ilości azotu widzialnego w postaci odchodów.

Istota diety niskobiałkowej polega na takim zestawieniu aminokwasów dostarczanych w surowcach naturalnych, że zawartości niektórych z nich są poniżej niezbędnego poziomu i uzupełnieniu ich niedoboru w paszy dodatkiem aminokwasów syntetycznych, a także dodaniem oleju jako rekompensaty strat energetycznych oraz dodatków zwiększających efektywność wykorzystania białka (np. enzymów).

Najprościej istotę diety niskobiałkowej ilustruje poniższa rycina pochodząca z opracowania Germán Giner Santonja, Konstantinos Georgitzikis, Bianca Maria Scalet, Paolo Montobbio, Serge Roudier, Luis Delgado Sancho; Best Available Techniques (BAT) Reference Document for the Intensive Rearing of Poultry or Pigs; EUR 28674 EN; doi:10.2760/020485, 2017 r.

Ryc. Przykład zmniejszonego spożycia białka przez zwierzęta uzyskanego dzięki suplementacji syntetycznego aminokwasu do diety niskobiałkowej, przy jednoczesnym zachowaniu odpowiedniego poziomu aminokwasów

Z powyższego wykresu wynika, że zastosowanie diety niskobiałkowej zaspokaja potrzeby żywieniowe zwierząt, przy jednoczesnym zmniejszeniu ilości nadmiaru białka. Dieta niskobiałkowa zatem polega na ograniczeniu nadmiaru białka dostarczanego brojlerom w stosunku do diety wysokobiałkowej, a nie na dostarczaniu białka w ilości mniejszej niż ich potrzeby żywieniowe, a w konsekwencji wydłużenie cyklu produkcyjnego, jak to zasugerowano w *Recenzji*.

Zgodnie z informacjami zawartymi w wyżej przywołanym dokumencie referencyjnym na temat BAT:

- stosowanie żywienia wielofazowego u brojlerów redukuje ilość wydalanego azotu o 15 do 35 %
- w przypadku brojlerów możliwa jest zastosowanie diety niskobiałkowej ze zredukowaną ilością białka o dwa punkty procentowe,
- zmniejszenie zawartości białka w diecie o 1 punkt procentowy powoduje zmniejszenie wydalania azotu u brojlerów o 10 %
- redukcja białka prostego w paszy o punkt procentowy powoduje zmniejszenie emisji amoniaku o 12 %,
- dodawanie enzymów do paszy poprawia strawność białek i w konsekwencji obniża wydalanie azotu o ok. 7 %.

W przypadku tuczu brojlerów aktualnie nie tylko możliwe jest, a wręcz prawnie wymagane, stosowanie technik żywieniowych ograniczenia całkowitych emisji azotu i w konsekwencji amoniaku wydalanego przy zaspokajaniu potrzeb żywieniowych zwierząt. A możliwe do uzyskane efekty redukcji emisji amoniaku są znaczące (przy kombinacji wszystkich trzech wyżej wymienionych technik redukcja może wynieść 49÷73 %).

Przykładową paszą, która może być stosowana w nowo wybudowanej fermie jest pasza dla brojlerów produkowana przez PZZ Sp. z o.o. w Wałczu Wytwórnia Pasza w Pile. Jest to pasza czterofazowa, o obniżonej zawartości białka, z dodatkiem aminokwasów (lizyny, metioniny+cystyny oraz treoniny), enzymów oraz olejów roślinnych. Jest więc paszą spełniającą wymienione wcześniej wymagania BAT.

W *Recenzji* podano, że porównano wielkości emisji amoniaku określone w Raporcie... z obliczonymi „wg współczynników pochodzących z wytycznych dla Polski wg modelu RAINS... (...)”. Zgodnie z informacjami zawartymi w opracowanym dla Polski dokumencie Review of the RAINS ammonia module, Country and emission category specific dat, z marca 2005 r. (dostępnym na stronach International Institute for Applied Systems Analysis: <http://webarchive.iiasa.ac.at>), wskaźnik emisji amoniaku dla chowu innego rodzaju drobiu wynosi: 0,32 kgNH₃/zwierzę/rok. Stąd: 0,32 kgNH₃/zwierzę /rok: 0,017 kgNH₃/zwierzę/rok ≈ 19. Czyli tak jak podano w przedmiotowej *Recenzji* emisja obliczona na podstawie modelu RAINS jest 19-krotnie większa niż przyjęta w Raporcie.

Należy jednak zwrócić uwagę, że emisja amoniaku obliczona w Raporcie... dotyczy wyłącznie emisji z obiektów inwentarskich, a zgodnie z wyżej przywołanym dokumentem Review of the RAINS(...), 0,32 kgNH₃/zwierzę/rok to emisja łączna z obiektów inwentarskich, miejsc magazynowania obornika lub pomiotu (w Raporcie podano..., że na terenie przedmiotowej fermy nie będzie takich miejsc) oraz stosowania obornika lub pomiotu (w Raporcie... podano, że nie przewiduje się takiej możliwości na terenie przedmiotowej fermy), natomiast emisja z obiektu inwentarskiego wynosi: 0,17 kgNH₃/zwierzę /rok. Ponadto wskaźnik ten dotyczy całego drobiu (poza kurami nioskami), m.in. brojlerów, stad rodzicielskich brojlerów, indyków, kaczek czy gęsi, a emisja amoniaku dla brojlerów w przeliczeniu na zwierzę w ciągu roku jest mniejsza niż w przypadku pozostałych rodzajów ptaków hodowlanych (patrz: Jerzy M. Kupiec, Emisja amoniaku w chowie drobiu i sposoby jej ograniczeni, „Wiadomości Drobiarskie”, 1 rok V, 2014, Nr 1/2, s.21).

Ponadto wskaźnik podany w wyżej przywołanym dokumencie Review of the RAINS(...) nie uwzględnia również technik ograniczających emisję amoniaku. Jednak w dokumencie Review of the RAINS(...) wskazano możliwość zastosowania takich technik. Jedną z nich jest adaptacja obiektu inwentarskiego (nie dotyczy to technik związanych z oczyszczaniem powietrza odprowadzanego poza obiekt), w wyniku której możliwe jest ograniczenie emisji z obiektu inwentarskiego do 90 %. Stąd należy przyjąć, że w przypadku odpowiednio zaprojektowanego nowego obiektu inwentarskiego możliwe jest osiągnięcie emisji na poziomie dużo niższym niż 0,17 kgNH₃/zwierzę /rok (maksymalnie: 0,17 kgNH₃/zwierzę /rok x 0,1 = 0,017 kgNH₃/zwierzę/rok).

Model RAINS uwzględnia więc możliwość zastosowania technik redukcji emisji amoniaku, a przyjęta w Raporcie... emisja na poziomie 0,017 kgNH₃/zwierzę/rok, nie oznacza niezgodności z modelem RAINS. W *Recenzji* jednak pominięto możliwość zmniejszenia emisji dzięki zastosowaniu odpowiednich technik i przeprowadzono obliczenia wielkości emisji dla maksymalnego możliwego wskaźnika podanego w dokumencie Review of the RAINS (...).

Poza technikami związanymi z ograniczeniem całkowitej emisji azotu, przywołane wcześniej konkluzje dotyczące najlepszych dostępnych technik BAT (Best Available Techniques (BAT) Reference Document for the Intensive Rearing of Poultry or Pigs) wymagają stosowania technik ograniczających emisję do powietrza z każdego pomieszczenia dla brojlerów. Wśród zalecanych technik, w przypadku podłóg pełnych ze ściółką, znajduje się technika polegająca na wymuszonym osuszaniu ściółki z niewyciekowym systemem pojenia.

Zgodnie z informacjami znajdującymi się w wyżej przywołanym dokumencie referencyjnym, na potrzeby tej techniki wykorzystywana jest automatycznie kontrolowana wentylacja mechaniczna, której celem jest usuwanie wilgoci w każdych warunkach pogodowych i sezonowych, przy jednoczesnym spełnieniu potrzeb fizjologicznych ptaków. Amoniak jest emitowany w wyniku reakcji enzymatycznego rozkładu (hydrolizy) mocznika. Osuszenie ściółki hamuje hydrolizę azotu w oborniku, zmniejszając w ten sposób ilość wydzielanego amoniaku. Dlatego technika ta, pozwalająca regulować wilgotność ściółki, przyczynia się do zmniejszenia wielkości emisji amoniaku.

W przypadku chowu brojlerów w wentylowanych mechanicznie obiektach z pełnymi podłogami w głębokiej ściółce, przy zastosowaniu bezwyciekowego systemu pojenia, możliwa do osiągnięcia wielkość emisji amoniaku wynosi nie więcej niż 0,027 kg/zwierzę/rok (wskaźnik ten nie uwzględnia redukcji amoniaku technikami żywieniowymi).

Planowane do wybudowania obiekty inwentarskie wyposażone będą m.in. w wentylację mechaniczną, której praca regulowana będzie automatycznie za pomocą systemu komputerowego (system utrzymujący odpowiednią wilgotność). Obiekty inwentarskie wyposażone będą również w bezwyciekowe systemy pojenia (w Raporcie... podano jedynie, że będzie to system pojenia).

W związku z powyższym można przyjąć, że stosując łącznie wszystkie wyżej wymienione techniki BAT (żywieniowe i regulujące wilgotność), emisja z amoniaku z przedmiotowej fermy będzie nie większa niż określona w Raporcie... ($0,027 \text{ kg/zwierzę/rok} \times 0,51 \approx 0,014 \text{ kg/zwierzę/rok}$).

Wyniki powyższej analizy są zbieżne ze wskaźnikami emisyjnymi przywołanymi przez Autora *Recenzji* w wyżej wymienionym artykule (Jerzy M. Kupiec, Emisja amoniaku w chowie drobiu i sposoby jej ograniczeni, „Wiadomości Drobiarskie”, 1 rok V, 2014, Nr 1/2, s.21.), gdzie podano, że emisja amoniaku dla kurcząt brojlerów wynosi 0,014 kg/rok/sztukę.

W związku z powyższym można przyjąć, że przedstawione w *Recenzji* obliczenia w zakresie wielkości emisji amoniaku są przeszacowane, a obciążenie amoniakiem gruntów w najbliższym otoczeniu planowanej Fermy faktycznie wynosić będzie: $10302 \text{ kg/rok} \times 0,05 : 28,27 \text{ ha} = 18 \text{ kg/ha}$, czyli mieści się granicach tolerancji ekosystemów w wskazanych w *Recenzji* ($5 \div 35 \text{ kgN/ha}$).

Uwaga 5.

Uwaga dotyczyła wpływu amoniaku na życie mieszkańców oraz środowisko, a także wpływu warunków lokalizacyjnych na rozprzestrzenianie się amoniaku w powietrzu.

Komputerowa analiza rozprzestrzeniania się zanieczyszczeń w powietrzu, a więc i amoniaku, przeprowadzona została zgodnie z wymaganiami określonymi w metodyce referencyjnej modelowania poziomów substancji w powietrzu, określoną w załączniku nr 3 do rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 26.01.2010 r. w sprawie wartości odniesienia dla niektórych substancji w powietrzu (Dz. U. Nr 16, poz. 87).

Analizę przeprowadzono w celu sprawdzenia, czy poza terenem przedmiotowej Fermy dotrzymywane będą poziomy dopuszczalne substancji w powietrzu lub wartości odniesienia substancji w powietrzu.

Dodatkowo, w przypadku, gdyby w odległości od któregoś z emitorów znajdujących się na terenie Fermy mniejszej niż 10 jego wysokości, znajdowały się wyższe niż parterowe budynki mieszkalne, to dokonano by sprawdzenia, czy budynki te nie są narażone na przekroczenia wartości odniesienia substancji w powietrzu lub dopuszczalnych poziomów substancji w powietrzu (najbliższe wyższe niż parterowe budynki mieszkalne znajdują się od planowanych emitorów w odległości większej niż 10 krotność wysokości któregośkolwiek z nich).

Przeprowadzona na potrzeby Raportu... analiza rozprzestrzeniania się zanieczyszczeń w powietrzu wykazała, że w przypadku wszystkich analizowanych substancji, w tym i amoniaku, poza terenem Fermy dotrzymywane będą normy jakości powietrza.

Należy jednak pamiętać, iż dotrzymywanie standardów jakości powietrza w zakresie emisji amoniaku nie oznacza, że nie będą występowały uciążliwości zapachowe.

W *Recenzji* podano ogólne informacje o właściwościach amoniaku i jego ewentualnym wpływie na ludzi i środowisko, z którymi nie sposób nie zgodzić się.

Ustalony prawnie limit dopuszczalnego stężenia amoniaku w powietrzu, do którego odniesiono się w Raporcie sporządzając progностyczną symulację jego emisji, uwzględnia wskazane powyżej właściwości tego gazu.

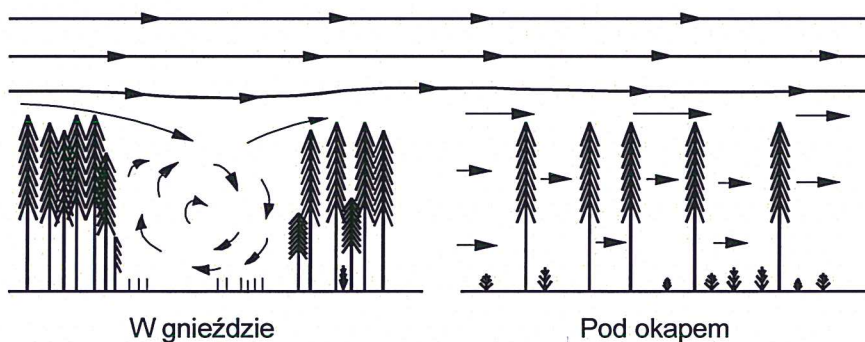
Autor *Recenzji* powołuje się na badania De Schrijvera i in (1998) i wskazuje, że powstające na krawędzi lasu turbulencje powietrza powodują dwukrotnie większą depozycję amoniaku niż w centralnej części lasu. Autor *Recenzji* nie dodał jednak informacji, że De Schrijver i in (1998) określili szerokość strefy turbulencji na 180 m. Najbliższe zabudowania według ryciny 5 zamieszczonej przez Autora znajdują się 260 m od narożnika działki Inwestora. Granica strefy turbulencji wywołanych przez las znajduje się w odległości 500 m od zabudowań, które dodatkowo są osłonięte lasem.

Opracowanie własne. Źródło mapy: www.geoportal.gov.pl

De Schrijver A., Nachtergale L., Roskams P., De Keersmaecker L., Mussche S., Lust N., 1998: Soil acidification along an ammonium deposition gradient in a Corsican Pine stand in northern Belgium. *Environmental Pollution* 102, SI, 427-431.

Autor przytacza w swojej *Recenzji* (str. 23) zawirowania wiatru na przeszkodzie. Nigdzie nie podaje informacji, że zamieszczona rycina 15 dotyczy przeszkody w postaci budynku mieszkalnego. Strugi wiatru wnikaające do lasu zachowują się nieco inaczej i wnikaają do wnętrza lasu stopniowo zmniejszając swoją prędkość.

Ryc. Ruch powietrza w gnieździe i po okapie. Źródło: Tomanek 1963.

Tomanek J., 1963: *Meteorologia i klimatologia dla leśników*. PWRiL, Warszawa.

Autor na stronie 24 pod ryciną 16 i tabelą 5 przytoczył w całości tekst ze strony <http://www.lesny-ogrod.wim.mil.pl/wplyw-lasu-na-wiatr,118.html>.

Autor *Recenzji* zamieszczając rycinę 16 powołuje się na stronę <http://wiatrowa.eu.interiowo.pl/#09> podaje informację, że na styku z przeszkodą wzrastają opady. Warto jednak dodać, iż Autorzy tej strony, wskazują w przywołanym tekście, na minimalny wzrost opadów. Zatem trudno mówić o jakimś istotnym wpływie przeszkody w postaci lasu na zwiększone opady i co za tym idzie depozycję amoniaku.

Wyżej wykazano, że wzrost opadów na styku z przeszkodą terenową zachodzi w stopniu minimalnym. Dodatkowo, jak wskazał Autor na stronie 32 *Recenzji* jezioro Margonińskie znajduje się w odległości 2,8 km od planowanej inwestycji. Jezioro to znajduje się na południowy-zachód od planowanej inwestycji, czyli w tym przypadku front atmosferyczny z opadami musiałby przemieszczać się z północnego-wschodu. Napływ mas powietrza z sektora wschodniego wynosi zaledwie 18% i najczęściej są to masy powietrza suchego (Woś 1996).

Woś A., 1996. Zarys klimatu Polski. Wyd. Nauk. UAM, Poznań.

Uwaga 6.

Uwaga dotyczyła nie uwzględnienia w Raporcie, przy obliczeniach emisji siarkowodoru, podziału roku na porę ciepłą i zimną (lato, zima).

Przeprowadzona na potrzeby Raportu... analiza rozprzestrzeniania się zanieczyszczeń w powietrzu wykazała, że w przypadku emisji siarkowodoru, poza terenem Fermy dotrzymywane będą normy jakości powietrza.

Z uwagi na brak innych wskaźników emisji siarkowodoru, w Raporcie... przyjęto wskaźnik dla kur niosek¹, zakładając, że tak jak w przypadku emisji amoniaku, również emisja siarkowodoru dla kur niosek będzie wyższa niż dla brojlerów.

W Raporcie... do obliczeń emisji siarkowodoru przyjęto najwyższy wskaźnik podany w wykorzystanym źródle, określony dla okresu lata i odchodów płynnych. Faktycznie na Fermie powstawać będą jednak odchody stałe, dlatego powinien być przyjęty wskaźnik emisji siarkowodoru prawie 3 krotnie niższy latem i blisko 6 krotnie niższy zimą niż przyjęto w Raporcie... Stąd, biorąc pod uwagę, że wskaźniki emisji dla innych substancji emitowanych z ferm brojlerów (tj. amoniak) są niższe od wskaźników dla kur niosek, należy przyjąć, że emisja siarkowodoru z przedmiotowej Fermy może nie przekroczyć 245 kg/rok (w Raporcie...: 920 kg/rok).

Poza siarkowodorem i amoniakiem za uciążliwości zapachowe odpowiadają również liczne substancje organiczne. Jednak emisja poszczególnych substancji organicznych jest na tyle niska, że w opracowaniach dotyczących najlepszych dostępnych technik związanych z chowem drobi

¹ <https://www.ppr.pl/wiadomosci/edukacja/zaleznosc-miedzy-nowoczesnymi-systemami-2924>

(dokumenty referencyjne BAT, konkluzje BAT) nie są one omawiane w aspekcie oddziaływania na środowisko powietrzne.

W Kodeksie Przeciwdziałania Uciążliwości Zapachowej, publikacji: Ministerstwa Środowiska, Departament Ochrony Powietrza i Klimatu, Warszawa wrzesień 2016, strony 42-43, podano metody ograniczenia emisji z obiektów hodowlanych, a w tym:

- optymalizacja składu pasz: obniżenie poziomu białka ogólnego w mieszankach, stosowanie żywienia fazowego, optymalizacja stosunku białka i aminokwasów do energii, stosowanie dodatków czystych aminokwasów (uzupełnienie niedoborów), stosowanie dodatków paszowych (enzymy paszowe)
- techniczne: optymalizacja mikroklimatu pomieszczeń inwentarskich.

Ponadto wzajemne nakładanie się oddziaływań przedmiotowej Fermy i innych ferm znajdujących się w pobliżu będą ograniczać tereny leśne znajdujące się pomiędzy tymi fermami. Lasy stanowią swego rodzaju strefy izolacyjne ograniczające rozprzestrzenianie się substancji, w tym powodujących uciążliwości zapachowe.

Uwaga 7.

Uwaga dotyczyła nieuwzględnienia w Raporcie synergistycznego oddziaływania zanieczyszczeń powstających w związku z funkcjonowaniem Fermy.

Wykonując komputerową symulację zanieczyszczeń do powietrza uwzględniono tzw. tło zanieczyszczenia powietrza. W celu jego otrzymania zwrócono się do Wojewódzkiego Inspektoratu Ochrony Środowiska w Poznaniu. Pismo WIOŚ w Poznaniu stanowił załącznik do „Raportu...”.

Uwzględniono więc występujące już w powietrzu zanieczyszczenia: pyłu, dwutlenku siarki, dwutlenku azotu, ołowiu i benzenu.

Analizę rozprzestrzeniania substancji przeprowadzono posiłkując się metodyką referencyjną modelowania poziomów substancji w powietrzu, opisaną w załączniku nr 4 do rozporządzenia Ministra Środowiska z dnia 26.01.2010 r. w sprawie wartości odniesienia dla niektórych substancji w powietrzu (Dz. U. Nr 16, poz. 87).

Metodyka określa sposoby obliczania stężeń substancji gazowych i pyłowych w powietrzu uśrednionych dla jednej godziny oraz dla roku – obliczone stężenia rozpatrywanych substancji porównano do tych wartości.

Rzetelne odniesienie się do oddziaływania synergistycznego, które ujmować powinno zanieczyszczenia powietrza **całego regionu** lokalizacji Fermy, wykracza poza zakres „Raportu...”

Rozważane przedsięwzięcie posiadać będzie charakter lokalny, a zasięg jego oddziaływania wyznaczono na podstawie obowiązujących obecnie normatywów prawnych:

- ustawa z dnia 27.04.2001 r. Prawo ochrony środowiska (t. j. Dz. U. z 2017 r., poz. 519 ze zm.).
- rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 26.01.2010 r. w sprawie wartości odniesienia dla niektórych substancji w powietrzu (Dz. U. nr 16, poz. 87).
- rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 14 czerwca 2007 r. w sprawie dopuszczalnych poziomów hałasu w środowisku (t.j. Dz. U. z 2014 r., poz. 112).

Jak napisał Autor *Recenzji* (a właściwie przytoczył art. „Kwaśne deszcze przyczyny i skutki” Aleksandra Bielicka, Irena Bojanowska, Przemysław, Ganczarek, Katarzyna Świerk Zakład Inżynierii Środowiska, Wydział Chemii, Uniwersytet Gdański ul. Sobieskiego 18/19, 80-952 Gdańsk 6 – nie podając źródła) współczesna cywilizacja industrialna stała się przyczyną zagrożeń środowiska przyrodniczego w skali globalnej. Industrializacja przyniosła ze sobą problemy związane z powstawaniem kwaśnych deszczy, za powstanie których odpowiedzialny jest głównie: dwutlenek siarki, tlenki azotu, siarkowodór, dwutlenek węgla, chlorowodór. Kwaśne deszcze powodują uszkodzenia piaskowców, wapieni a także papieru, skóry i tekstyliów.

Tak, powstanie kolejnej Fermy przyczyni się do pogłębienia oddziaływania synergistycznego, tak jak pojawienie się kolejnego zakładu produkcyjnego, kolejnej kotłowni, kolejnej autostrady itp. Zarówno kwaśne deszcze jak i np. smog to problemy globalne, wymagające szerokiego podejścia, uregulowań prawnych, zmian w sposobie myślenia i zachowania społeczeństwa (np. ograniczenie konsumpcjonizmu).

Są to zagadnienia na pewno bardzo istotne, które powinny jednak ewentualnie wpłynąć ogólnie na kształtowanie przepisów związanych z realizacją tego typu przedsięwzięć.

Niestety w opublikowanym niedawno dokumencie Konkluzje BAT (decyzja wykonawcza 2017/302 z dnia 15.02.2017 r. ustanawiająca konkluzje dotyczące najlepszych dostępnych technik (BAT) w odniesieniu do intensywnego chowu drobiu lub świń zgodnie z dyrektywą Parlamentu Europejskiego i Rady 2010/75/UE (Dz.Urz. Unii Europejskiej z dnia 21.02.2017 r. L 43/231)) nie podano żadnych norm dotyczących zachowania minimalnych odległości tego rodzaju obiektów od zabudowań mieszkalnych i innych obszarów określonych w w/w dokumencie jako wrażliwe. Niewątpliwie stanowi to istotne utrudnienie w odniesieniu do typowania odpowiedniej lokalizacji ferm kurzych.

Uwaga 8.

Uwaga dotyczyła aspektu gleb w obrębie terenu planowanej inwestycji. Autor *Recenzji* stwierdził, iż na obszarze planowanej inwestycji i w jej otoczeniu występują gleby przepuszczalne.

Jak napisano w „Raporcie...”, w rozdziale 4.4. oraz jak wynika z załączonej do „Raportu...” mapy glebowo-rolniczej w skali 1:5000 gleby znajdujące się w obrębie działki nr 168/1 przechodzą na głębokości ok. 1 m w glinę lekką. W warstwach powyżej 0,5 – 1 m mamy do czynienia z piaskami

słabogliniastymi. Nie mamy więc do czynienia, jak sugeruje Autor *Recenzji*, z gruntami przepuszczalnymi.

Piaski gliniaste cechują się słabą przepuszczalnością, natomiast gliny są skałą półprzepuszczalną.²

W ramach rozpoznania warunków środowiskowych terenu lokalizacji Fermy przeanalizowano również mapę geologiczną obejmującą przedmiotowy obszar (mapa geologiczna Polski w skali 1:50000, arkusz Margonin (w załączeniu do „Raportu...” fragment mapy, oraz przekrój geologiczny – załączniki nr 10 i 11), z której wynika, iż utwory czwartorzędowe stanowią tu także dwie warstwy glin zwałowych.

Z kolei analiza mapy hydrogeologicznej (fragment mapy stanowi załącznik nr 12 „Raportu...” wykazała, iż planowana lokalizacja Fermy jest poza obszarami o niskiej odporności poziomu głównego wód podziemnych.

W obrębie Fermy nie planuje się deponowania substancji mogących spowodować zanieczyszczenie gleby.

Autor *Recenzji* na przytoczonej rycinie 23 podaje odległość 1950 m do najbliższej granicy obszaru Natura 2000. Tymczasem jest to odległość do Obszaru Chronionego Krajobrazu Dolina Noteci, natomiast do obszaru Natura 2000 (obszary ptasie i siedliskowe) odległość ta wynosi ok. 5,5 km.

Uwaga 9.

Uwaga dotyczyła pomyłkowo podanej odległości obszaru chronionego krajobrazu (ok. 3 km) od terenu inwestowania (str. 48 Raportu). W dalszej części opracowania podano prawidłową odległość.

Tak jak napisano w rodz. 4.7. str. 53 „Raportu...”, najbliżej położony obszar chroniony to obszar chronionego krajobrazu „Dolina Noteci” i jest on oddalony od terenu inwestycji o ok. 1,93 km (niecałe 2 km).

Koryguje się zapis na str. 48 „Raportu...” w następujący sposób:

Najbliżej położonym obszarem chronionego krajobrazu jest obszar „Dolina Noteci”, który oddalony jest o ok. 2 km w kierunku zachodnim (tj. najbliższy, południowy fragment obszaru chronionego) od terenu lokalizacji planowanej inwestycji.

W kwestii obszarów chronionych Autor *Recenzji* rozminął się z prawdą na przytoczonej rycinie 23, str. 49, gdzie podaje odległość 1950 m do najbliższej granicy obszaru Natura 2000. Tymczasem jest to odległość do Obszaru Chronionego Krajobrazu Dolina Noteci, natomiast do obszaru Natura 2000 (obszary ptasie i siedliskowe) odległość ta wynosi 5,51 km.

² Za: Zdzisław Pazdro, Bohdan Kozerski, *Hydrogeologia ogólna*, Warszawa, Wydawnictwa Geologiczne, 1990, ISBN 8322003579

Uwaga 10.

Uwaga dotyczyła zarzutu zastosowania w Raporcie małoaktualnych, zaniżonych wskaźników produkcji pomiotu kurzego.

W odpowiedzi na zarzut przyjęcia do obliczeń ilości pomiotu wskaźnika na poziomie 10,17 kg/miejsce rok jako „mało aktualnego”, a przyjętego zgodnie z informacją zawartą w Dokumencie Referencyjnym o Najlepszych Dostępnych Technikach dla Intensywnego Chowu Drobiu i Świń (BREF) nadmieniamy, że dokumenty referencyjne (BREF) zawierają zbiór zaleceń dotyczących najlepszych dostępnych technik (BAT) prowadzenia działalności przez instalacje zobligowane do uzyskania pozwolenia zintegrowanego. Dokumenty BREF przygotowane były/są w ramach tzw. Procesu Sewilskiego, polegającego na wymianie informacji na temat technik, które zapewniają wysoki poziom ochrony środowiska, są ogólnie dostępne a ich zastosowanie w danym sektorze działalności jest możliwe z ekonomicznego punktu widzenia.

W ramach Procesu Sewilskiego wymiana informacji nt. BAT odbywa się za pośrednictwem Technicznych Grup Roboczych (TGR), w skład których wchodzi eksperci z poszczególnych branż (przedstawiciele przemysłu, instytutów branżowych czy instytucji naukowych) oraz organów administracji (w przypadku Polski Ministerstwa Środowiska).

Dokument ten opublikowany został w 2005 r., natomiast jego rewizja prowadzona była w latach 2009 – 2017. Efektem rewizji dokumentu BREF są Konkluzje BAT.

Konkluzje BAT powstają każdorazowo jako efekt rewizji bądź opracowania od podstaw, dokumentu referencyjnego.

Komisja Europejska opublikowała decyzję wykonawczą 2017/302 z dnia 15.02.2017 r. ustanawiającą konkluzje dotyczące najlepszych dostępnych technik (BAT) w odniesieniu do intensywnego chowu drobiu lub świń zgodnie z dyrektywą Parlamentu Europejskiego i Rady 2010/75/UE (Dz.Urz. Unii Europejskiej z dnia 21.02.2017 r. L 43/231).

Trudno więc zgodzić się ze stwierdzeniem, iż Dokumencie Referencyjnym o Najlepszych Dostępnych Technikach dla Intensywnego Chowu Drobiu i Świń jest „mało aktualny”.

Zwracamy natomiast uwagę na to, iż rozporządzenie, na które powołuje się Autor *Recenzji* straciło moc w lutym 2017 r.

W odczuciu Autorów „Raportu...” Dokument Referencyjny o Najlepszych Dostępnych Technikach dla Intensywnego Chowu Drobiu i Świń, o którym mowa powyżej jest dokumentem wiarygodnym.

Poszukując innych wiarygodnych źródeł wskaźnika ilości produkcji obornika kurzego, znajdujemy np. Poradnik metodyczny w zakresie PRTR dla instalacji do intensywnego chowu i hodowli drobiu wykonany dla Głównego Inspektoratu Ochrony Środowiska w Warszawie w ramach umowy Nr DliO-1/2009 z dnia 27.05.2009 r. Wg tego dokumentu wskaźnik wielkości produkcji dla brojlerów waha się w przedziale 1,7 – 2,0 kg/ptaka/cykl. Przy założeniu najbardziej niekorzystnym, 7 cykli tuczu w roku, otrzymujemy wartości ok. 12 – 14 kg/ptaka/rok.

Są to wartości zbliżone jakie podaje Dokument Referencyjny o Najlepszych Dostępnych Technikach dla Intensywnego Chowu Drobiu i Świń.

Wobec powyższego, wskaźnik który podaje Autor *Recenzji* wynoszący 50 kg/ptak/rok jest zawyżony.

Uwaga 11.

Uwaga dotyczyła zarzutu, iż stwierdzenie na str. 48 Raportu „Brak w opisywanym rejonie unikalnych walorów przyrodniczych” nie jest do końca prawdziwe.

Stwierdzenie „Brak w opisywanym rejonie unikalnych walorów przyrodniczych” dotyczy terenu inwestycji oraz jej najbliższego sąsiedztwa.

Uwaga 12 i 13.

Uwaga dotyczy zarzutu zbyt wąskiego potraktowania w Raporcie aspektu bioróżnorodności oraz inwentaryzacji flory i fauny miejsca lokalizacji inwestycji.

Ze względu na charakter opracowania jakim jest raport o oddziaływaniu inwestycji na środowisko, zinwentaryzowano florę i faunę terenu planowanego przedsięwzięcia, wraz z jej najbliższym otoczeniem. Inwentaryzacja flory i fauny całego regionu, w którym zlokalizowana miałyby być inwestycja wychodzi poza zakres Raportu.

Teren wyznaczony pod inwestowanie stanowią obecnie grunty wykorzystywane rolniczo, natomiast w Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Margonin działka 168/1 wyznaczona została pod działalność produkcyjną, składy, magazyny³, można więc przyjąć, iż teren ten nie jest cenny przyrodniczo.

Uwaga 14.

Autor *Recenzji* podaje, że „długotrwała presja ze strony Fermy brojlerów może przyczynić się do pogorszenia stanu jakości wód podziemnych”. Jest to mało prawdopodobne, ponieważ przytoczony przez autora użytkowy poziom GZWP nr 139 znajduje się na głębokości 50 m.

Z załączonej w Raporcie mapy geologicznej obejmującej obszar, na którym ma powstać Ferma wynika, że teren ten pokryty jest piaskami, żwirami i mułkami lodowcowymi na glinach zwałowych. Gliny zwałowe stanowią warstwę nieprzepuszczalną i są naturalną barierą zabezpieczającą przed przenikaniem wody do głębszych warstw gruntu.

³ Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Margonin, zatwierdzone uchwałą nr VIII/87/2015 Rady Miasta i Gminy Margonin z dnia 21 maja 2015 r.).

Uwaga 15

Autor *Recenzji* zarzuca Autorom Raportu błędne nazewnictwo i stosowanie nazwy Nizina Wielkopolska.

Nazwa ta jest jak najbardziej poprawna i nie ma tu błędu w jej stosowaniu. To, że jest to wydzielenie starsze od obecnie stosowanego podziału Kondrackiego (1969) nie stanowi zakazu w stosowaniu tej nazwy. Sam prof. B. Krygowski (1972) tłumaczy zasięg tego regionu określając Nizinę Wielkopolską jako dwa makroregiony w podziale Kondrackiego (1969): Pojezierze Wielkopolskie i Nizina Południowowielkopolska. Granicę między tymi makroregionami wyznaczył w 1950 roku S. Majdanowski, który określa ją jako linię zasięgu rynien i jezior rynnowych, czyli granicę pomiędzy obszarem młodogłacjalnym i starogłacjalnym (Krygowski 1972). Stąd jasny jest zasięg nazwy Nizina Wielkopolska.

Twierdzenie Autora *Recenzji*: „Stosowanie niszowej i częściowo zdezaktualizowanej typologii uniemożliwia sprawdzenie poprawności niektórych zapisów” świadczy o nieznajomości literatury, ponieważ jak wskazano wcześniej Krygowski (1972) wyjaśnił co zawiera nazwa Nizina Wielkopolska. Znając to pojęcie nie ma żadnego problemu ze sprawdzeniem poprawności zapisów.

Majdanowski S., 1950: Zagadnienie rynien jeziornych na Niżu Europejskim. *Bad. Fizjogr. Nad Polską Zach.*, 2, 1.

Kondracki J., 1969: Fizycznogeograficzna regionalizacja Polski i krajów sąsiednich w systemie dziesiętnym. PWN, Warszawa.

Krygowski B., 1972: Nizina Wielkopolska. [w:] R. Galon (red.) *Geomorfologia Polski*, Tom 2, Niż Polski. PWN, Warszawa.

Autor *Recenzji* podważa, że omówienie klimatu zostało zaprezentowane w oparciu o podział geomorfologiczny Krygowskiego. Profesor Krygowski nigdy nie zajmował się klimatem.

W Raporcie przy charakterystyce klimatu napisano, że: „klimat gminy Margonin uwarunkowany jest położeniem fizyczno-geograficznym Polski”. W kolejnym akapicie wskazano jako źródło opracowanie szanowanego profesora Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu Alojzego Wosia., który napisał książkę pt. „Klimat Niziny Wielkopolskiej”. Przy charakterystyce klimatu nie ma żadnej wzmianki o tym, że klimat opisano w oparciu o podział Krygowskiego.

Woś A., 1994: *Klimat Niziny Wielkopolskiej*. Wyd. Nauk. UAM.

Autor *Recenzji* zamieszcza w niej na stronach 60-62 mapki z podziałem na megaregiony, prowincje, itd. podając jako źródło opracowanie Kondrackiego (2002). Mapki te pochodzą ze strony www.wikipedia.pl i zostały opracowane przez Qqerim w 2007 roku na podstawie pracy Kondrackiego. Nie są to więc mapki Kondrackiego.

Kondracki J., 2002: *Geografia regionalna Polski*. PWN, Warszawa.

Uwaga 16.

to głupota
ten mianem to mianem

Autor *Recenzji* zarzuca Autorom „Raportu...” pominięcie jeziora Margonińskiego na klimat lokalny, jako cyt. wielkiego akwenu wodnego. Jez. Margonińskie posiada powierzchnię nieco ponad 200 ha i niewątpliwie jest dużym naturalnym akwenem, tymczasem, największe jeziora w Polsce Śniardwy i Mamry mają powierzchnię wynoszącą odpowiednio 11487,5 ha i 9851 ha (Choiński 2006). Te jeziora i 30 kolejnych jezior, których powierzchnia przekracza 1000 ha można by określić mianem nie tyle wielkich, co przynajmniej bardzo dużych.

Powyższe ma o tyle istotne znaczenie gdyż Choiński i in. (1978) w swoim opracowaniu dotyczącym wyspy Wolin wykazali, że Bałtyk wpływa na zmianę temperatury o 0,1°C w pasie o szerokości około 1 km. W przypadku rocznej sumy opadów było to około 10-20 mm w pasie około 2-3 km. Dodatkowy wpływ na te większe sumy opadów na wyspie Wolin ma wysokość Wolińskiej Moreny Czołowej sięgająca w najwyższym miejscu 115,9 m n.p.m. (Grzywacz położony około 800 m od morza). Wolińska Morena Czołowa może w tym przypadku stanowić barierę orograficzną i powodować większe opady. W przypadku jeziora Margonińskiego, bariery takiej brak. Trudno zatem mówić o poważnym błędzie popełnionym przez Autorów Raportu.

Choiński A., Kowalski G., Świrko A., Zimmer A., 1978. Stosunki wodne wyspy Wolin. [W: Studia z geografii fizycznej i ekonomicznej wyspy Wolin. Kostrzewski A. (red.) SKNG UAM Poznań.

Choiński A., 2006. Katalog jezior Polski. Wyd. Nauk. UAM Poznań.

Wyjaśnienia dodatkowo wymaga fakt umieszczenia na str. 64 *Recenzji* ryciny 32, której nie doszukano się opracowując niniejsze pismo. Warto również zaznaczyć iż opracowanie dotyczy mgieł.

Autor *Recenzji* raz cytuje Miczyńskiego i in. (2010) – pozycja ta znajduje się w spisie literatury, a raz Milczyńskiego i in. (2010) – pozycji tej brak w spisie literatury. Autor *Recenzji* zapewne omyłkowo podał nazwisko Milczyński w miejscu Miczyński.

Autor *Recenzji* cytuje Miczyńskiego i in (2010) pisząc o wpływie dużego zbiornika na dynamikę i kierunki wiatru. Tymczasem w cytowanym artykule jedyna wzmianka o prędkości wiatru mówi o jego wysuszającym działaniu i przez to zmniejszeniu wilgotności powietrza.

Miczyński J., Zuśka Zb., Jabłońska-Korta U., Jurkiewicz T., 2010. Próba oceny zmiany klimatu lokalnego w wyniku oddziaływania zbiornika wodnego na przykładzie występowania mgieł w Czorsztynie. Pieniny – Zapora – Zmiany – Monografie Pienińskie 2.

Przy tym samym opisie Autor *Recenzji* cytuje również „Wiejaczek (2011)”. Warto równocześnie tutaj przytoczyć prawidłowe nazwisko autora publikacji które brzmi: Wiejaczka, gdyż Autor *Recenzji* zapewne pomyłkowo podał inne.

Ponadto Wiejaczka (2011) wskazuje na spadek wilgotności powietrza po wybudowaniu zbiornika Klimkówka wywołany wzrostem prędkości wiatru i jego wysuszającym działaniem. Natomiast Małecki (2009) podał, że wpływ zbiornika Pokrzywnica o powierzchni 154 ha (powierzchnia ta jest

porównywalna z powierzchnią jeziora Margonińskiego) sięga na obszarach niezalesionych do około 1,5 km. Na tej podstawie trudno jest mówić o wpływie jeziora Margonińskiego na obszar, na którym planowana jest Ferma.

Małecki Z., 2009. Wpływ zbiornika zaporowego Pokrzywnica na mikroklimat w zlewni Pokrzywnicy, prawobrzeżnym dopływie Prosny. Ochrona Środowiska i Zasobów Naturalnych, nr 39.

Wiejaczka Ł., 2011. Wpływ zbiornika wodnego „Klimkówka” na abiotyczne elementy środowiska przyrodniczego w dolinie Ropy. IGiPZ PAN, Warszawa.

Uwaga 17.

Uwaga dotyczy zarzutu, iż zdanie podane w Raporcie „W obrębie wyznaczonego terenu dla planowanej Fermy w Młynarach brak udokumentowanych obiektów objętych ochroną konserwatorską, jak również stanowisk archeologicznych” jest nieprawdziwe.

Autorzy Raportu podtrzymują stwierdzenie: „w obrębie wyznaczonego terenu dla planowanej Fermy w Młynarach brak udokumentowanych obiektów objętych ochroną konserwatorską, jak również stanowisk archeologicznych”.

Terenem wyznaczonym pod realizację przedsięwzięcia jest działka nr 168/1 obręb Młynary, obszar dla którego dotychczas nie zidentyfikowano obiektów objętych ochroną konserwatorską i stanowisk archeologicznych (Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Margonin, zatwierdzone uchwałą nr VIII/87/2015 Rady Miasta i Gminy Margonin z dnia 21 maja 2015 r.).

Uwaga 18.

Uwaga dotyczyła zarzutu wielkości obszaru przyjętego do obliczenia współczynnika szorstkości terenu.

Obliczenia współczynnika szorstkości terenu przeprowadzono zgodnie z metodyką opisaną w rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia 26.01.2010 r. w sprawie wartości odniesienia dla niektórych substancji w powietrzu (Dz. U. Nr 16, poz. 87), przyjmując do analizy obszar o promieniu $r = 50 \times h_{\max}$, gdzie $h_{\max}$ to wysokość najwyższego emitora.

Przywołane w *Recenzji* tabela 16, strona 67, współczynniki aerodynamicznej szorstkości terenu są niezgodne z określonymi w załączniku nr 3 wyżej przywołanego rozporządzenia Ministra Środowiska.

Reasumując należy stwierdzić, iż opracowanie (Raport) sporządzone przez nasz Zakład wykonane zostało prawidłowo, zgodnie z obowiązującymi przepisami.

Potwierdzeniem powyższego jest uzyskanie stosownych uzgodnień m.in. Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Poznaniu (postanowienie z dnia 8.03.2017 r., nr WOO-I.4242.294.2016.IJ). Powyższe potwierdza również Autor Recenzji (str. 68).

Oczywiście treść Raportu na pewno można by rozszerzyć o dalsze analizy, na które wskazuje Autor Recenzji, ale na tym etapie wykraczałoby to poza wymagany prawnie zakres Raportu.

Do powyższych niewątpliwie należą kwaśne deszcze, postępująca eutrofizacja wód powierzchniowych a także konflikty w sposobie zagospodarowywania obszarów wiejskich wraz ze zmniejszającymi się terenami mogącymi być poddanymi industrializacji. Są to problemy o charakterze globalnym i z pewnością Gmina Margonin nie jest tutaj wyjątkiem.

Warto zwrócić również uwagę na zagadnienia poruszane w Recenzji odnoszące się do obecnego już zainwestowania gminy Margonin obiektami hodowli drobiarskiej.

Z pewnością Autor Recenzji słusznie wskazuje na konieczność kompleksowego podejścia do tej sytuacji. W ślad za tym może warto podjąć działania w obszarze uregulowań na poziomie prawa miejscowego wykluczając wybrane tereny gminy z możliwości dalszej lokalizacji tego rodzaju obiektów. Z pewnością ograniczy to na przyszłość pojawianie się tego rodzaju konfliktów społecznych.

Pewne założenia można by wprowadzić w Gminnym Programie Ochrony Środowiska m.in. monitorowania środowiska z uwzględnieniem właśnie faktu funkcjonowania już tego rodzaju Ferm (np. monitoring immisji amoniaku). Metodyczne obserwacje będą źródłem informacji o faktycznym stanie środowiska w tym zakresie i będą pomocne przy podejmowaniu dalszych decyzji związanych z ewentualnymi nowymi obiektami lub rozbudową obecnych.

Fundusze na ten cel mogłyby pochodzić od licznych podmiotów prowadzących działalność związaną z produkcją zwierzęcą na terenie gminy.

Dodatkowym elementem może być również wprowadzenie zobowiązań w zakresie monitoringu emisji prowadzonych przez prowadzącego projektowaną instalację (użytkownika Fermy). Obecnie przepisy regulują obowiązek monitorowania w tym zakresie emisji hałasu. Podobnie jak w przypadku monitorowania immisji w wybranych punktach na terenie gminy można prowadzić monitoring emisji amoniaku i siarkowodoru ze źródeł związanych z Fermą (wyrzutnie wentylacyjne) a także monitoring eksploatacyjny rozszerzyć o inne wybrane komponenty środowiska (grunt, wody podziemne, powierzchniowe) w oparciu o przygotowany metodycznie projekt. W opisywanej Recenzji Autor przytacza wyniki własnych badań i z pewnością warto skorzystać z tej wiedzy.

Uważam, iż obecna sytuacja związana z prowadzonym postępowaniem powinna skłonić do daleko idącej refleksji zarówno Inwestora, jak i organu orzekającego decyzję o środowiskowych uwarunkowaniach.

Pomimo pozyskania dotychczas niezbędnych uregulowań, o których wspominam powyżej, należy pamiętać iż przepisy traktują udział społeczeństwa jako nieodzowny element procedury uzgodnieniowej tego rodzaju inwestycji (ustawa z dnia 3.10.2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (tj. Dz.U. z 2017 r., poz. 1405 ze zm.).

Obawy mieszkańców pomimo prognozowanego zachowania standardów emisyjnych inwestycji na pewno nie są bezpodstawne jeśli chodzi o obniżenie komfortu życia w przypadku jej realizacji.

Wspominałem o tym zarówno w opracowanym raporcie, jak również podczas spotkania z mieszkańcami w dniu 30.01.2017 r. Dlatego wnoszone uwagi należy uszanować i uwzględnić w dalszej procedurze.

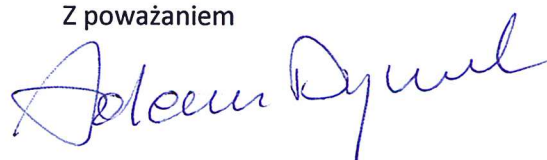
Ewentualna dalsza jej kontynuacja wymaga poszukania kompromisów ponieważ jednocześnie należy pamiętać, iż Inwestor posiada również pełne prawo do dalszej procedury uzgodnieniowej związanej z realizacją inwestycji.

Wspomniane kompromisy mogą być związane np. ze zmianą lokalizacji Fermy z jednoczesnym jej oddaleniem od najbliższych terenów mieszkalnych, zastosowaniem dodatkowych rozwiązań ograniczających emisję amoniaku (np. płuczek amoniakalnych), wyborem dróg dojazdowych nie konfliktujących z przestrzenią publiczną wsi Młynary (temat ten był poruszony podczas spotkania w dniu 30.01.2017 roku).

Niewątpliwie należy rozważyć przedstawione powyżej propozycje rozszerzonego (wykraczającego poza obowiązujące ramy prawne) monitoringu przedsięwzięcia, również z zastosowaniem rozwiązań ze sfery inwestycji o charakterze prywatno-publicznym (realizacja obiektów użyteczności publicznej na terenie wsi, gazyfikacja itp.)

Kwestie te pozostawiam jednak Panu Burmistrzowi oraz Inwestorowi, gdyż wykraczają one poza udzielone mi pełnomocnictwo.

Z poważaniem

Otrzymują:

- Adresat

- Inwestor: „INVESTA” Centrum Obsługi Inwestycji Sp. z o.o., ul. Poznańska 28a, 64-920 Piła

- a/a